

Ressurscenter for fjellandbruket

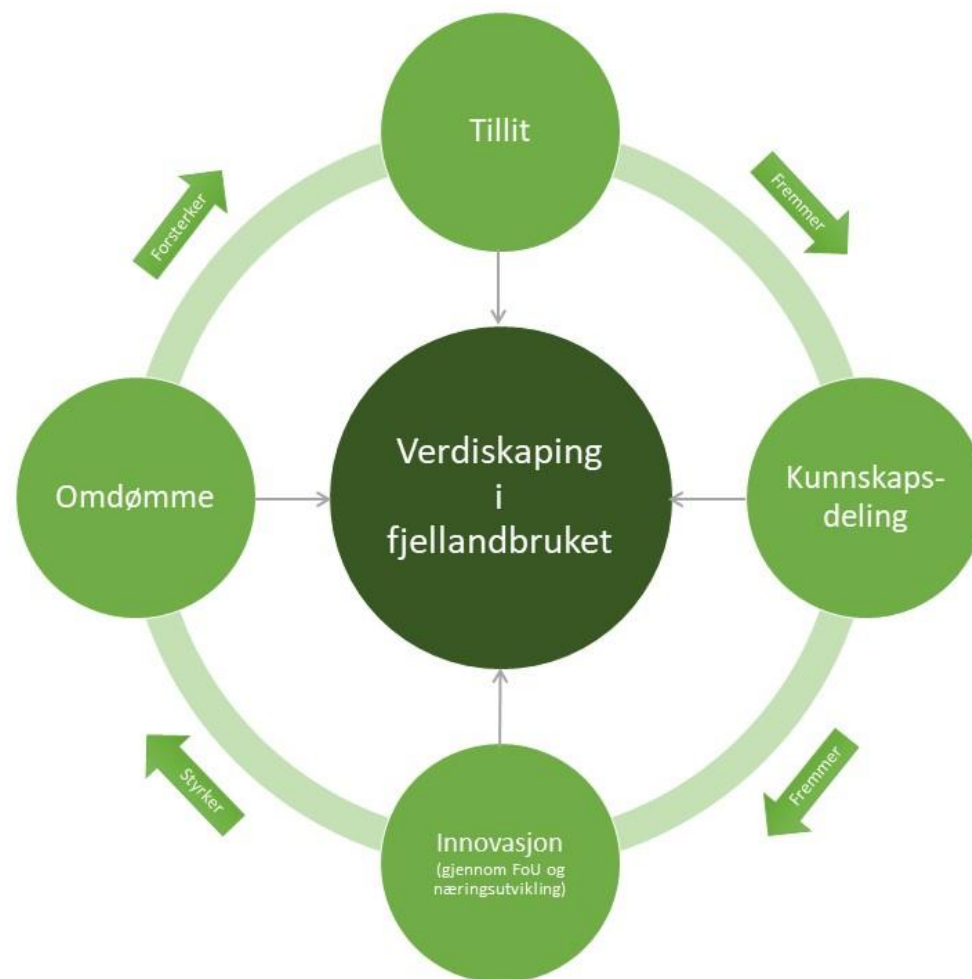
- et forpliktende nettverk for et kraftfullt og framtidsetta fjellandbruk i Norge

Bakgrunn

Fjellandbruket omfatter 77 kommuner, om man legger Fjellindeksen 2018 til grunn. Disse kommunene omfatter 20 % av landets jordbruksareal og 40 % av grasarealet i Sør-Norge. I tillegg kommer store utmarksarealer. Fjellandbruket står for en betydelig del av landets grovforbaserte matproduksjon. Mange fjellbygder har folketallsnedgang og fjellandbruket er under press. Stølsdrifta er nedadgående i takt med nedgang i antall gårdsbruk. Fjellandbruket oppleves som fragmentert, og må finne sin rolle i en ny bioøkonomi der tjenester og opplevelser utgjør en vesentlig del av det økonomiske grunnlaget. Det ligger et potensial i å utnytte ressursene bedre. Et forprosjekt har avdekket behov for utvikling av og innovasjon i fjellandbruket og tilknyttede næringer. Samordning og utveksling av kompetanse og erfaring blir viktig. Et ressurscenter vil kunne sette dagsorden for en ny strategi for fjellandbruket. Ved en forpliktende organisering kan kompetansen til aktørene innen fjellandbruket utnyttes bedre gjennom langsiktig og målrettet samarbeid.

Ressurscenteret som et forpliktende nettverk

Et velfungerende ressurscenter vil gi en styrket strategisk handlekraft. For å lykkes må ressurscenteret ha god forankring og tillit hos fjellbønder, andre næringsaktører i verdikjeden, offentlig sektor og FoU. Samordning på tvers i fjellregionen i et forpliktende nettverk vil gi bred tilgang på informasjon og fagkompetanse og utnyttelse av eksisterende kunnskapsbaser. Centeret skal koordinere, samle og videreutvikle ressurser og danne nye møteplasser, både fysiske og digitale. Internasjonalt samarbeid og kunnskapsutveksling er etterspurt. Et ressurscenter gir muligheter for en effektiv organisering av kunnskapsutvikling og et større vindu mot omgivelsene, som igjen gir større attraktivitet for både nasjonale og internasjonale FoU miljøer og næringsaktører. Bøndene i fjellregionene ønsker å bidra til bedre ressursutnyttelse, bl.a. gjennom beitebruk, og å fremstå med et godt omdømme for egen del og sammen med tilhørende næringer. En viktig oppgave er felles omdømmebygging av fjellandbruket og produkter og tjenester som baseres på de særtrekk og fortrinn som fjellandbruket gir.

Figur 1: Verdiskaping for oppnåelse av et lønnsomt og klimasmart landbruk i fjellregionen

Figuren over illustrer prosessene i et forpliktende nettverk. Gjennom kunnskapsdeling fremmes innovasjonsevnen. Dette vil igjen styrke fjellandbrukets omdømme som igjen forsterker tillitt mellom medlemmene og fremmer kontinuerlig kunnskapsdeling. De fire områdene bidrar alle til økt verdiskaping og hovedmålet om oppnåelse av et lønnsomt og klimasmart landbruk i fjellregionen med utgangspunkt i fjellområdenes særtrekk og fortrinn.

Mål

Hovedmålsettingen for det nasjonale ressurscenteret er å bidra til å utvikle et lønnsomt og klimasmart landbruk i fjellområdene, ved å utnytte fjellområdenes særegne fortrinn og markedsmuligheter i samarbeid med reiseliv og foredlingsledd. Dette skal oppnås ved å:

- Øke matproduksjonen i fjellregionen som et viktig bidrag til nasjonal selvforsyning.
- Ivareta kulturlandskapet gjennom god utnytting av areal- og utmarksressursene og god dyrevelferd.
- Øke verdiskapingen i fjellandbruket og tilknyttede næringer, gjennom å synliggjøre og markedsføre det unike i fjellområdene.
- Anvende fjellandbruket sine ressurser i et klimaperspektiv.
- Utvikle og ta i bruk nye, bærekraftige og lønnsomme driftsmodeller for fjellandbruk.

Senterets funksjoner, oppgaver og samarbeidspartnere

All aktivitet i regi av senteret skal ta utgangspunkt i fjellbondens behov for positiv økonomisk utvikling, faglig påfyll og kompetanseutvikling, samt erfaringsutveksling på tvers i fjellregionen.

Funksjoner	Oppgaver	Samarbeidspartnere
Samarbeid og nettverksutvikling (samskaping og komplementaritet)	Bidra til utvikling og utforming av en strategi for fjellandbruket i samarbeid med nasjonale landbruksmyndigheter.	Faglagene, LMD, Fjellnettverket
	Bidra til å etablere en effektiv modell for forvaltning og bruk av fjellandbruksmidlene	LMD, Fylkesmannen avd. landbruk og mat
	Ta i bruk digitale verktøy for kommunikasjon på tvers i Fjellregionen samt videreutvikle digitale møteplasser	Fagkompetanse og alle
	Utvikle en effektiv samarbeidsform og synergier mellom landbruk og reiseliv	Innovasjon Norge, fylkeskommunene, Fjellnettverket, Visit – selskaper,
	Utvikling av stølsdrifta	Norsk Seterkultur, faglagene, Fylkesmannen avd. landbruk og mat

	Utvikle omforente retningslinjer knytta til allemannsretten og dyr på beite.	Faglagene, landbrukskontor i fjellregionen, lokale turlag og Den Norske Turistforening
	Omdømme og merkevarebygging for å øke stoltheten i fjellandbruket	Rørosmat, Ostebygda, Valdres Rakfisk med flere, EUROMONTANA
	Rekruttering til fjellandbruket	Videregående skoler, faglagene m.fl.
Kunnskapsformidling - kunnskapsflyt på tvers i fjellregionen	Kurs- og videreutdanning	Faglagene, NLR, Landbrukskontorene, Storsteigen VGS, Norsk Seterkultur med flere.
	Koordinering og gjennomføring av konferanser	Fjellnettverket, NIBIO, NLR Oppdal, og andre relevante samarbeidspartnere
	Formidlingsarena for FoU resultater	Fjell-forsk-nett og nettverkets medlemmer, NLR, faglagene.
	Erfaringsutveksling basert på gjennomførte prosjekter	Landbrukskontorene i fjellkommunene, Fylkesmannen avd. landbruk og mat, NLR, FoU-miljøene og andre aktuelle partnere
Råd – og veiledningstjenester	Styrke og samordne rådgivningen om fjellandbruket med fokus på næringsutvikling, nye driftsmodeller og klimasmarte løsninger.	Rådgiverorganisasjoner, samvirkeorganisasjonene i landbruket mfl
	Inkubatorvirksomhet knyttet til entreprenørskap i landbruket	Etablerertjenester, næringshager m.fl.
	Prosjektsamarbeid om fjellandbruk og tilknytt næringer	Relevante aktører i nettverket
Forsøksvirksomhet og uttesting	Utprøving og uttesting av plantemateriale tilpasset fjellregionens klimasoner	Graminor, NLR og NIBIO
	Møteplass (FoU-HUB) for forskere for utvikling og gjennomføring av FoU-prosjekter.	Fjell-forsk-nett og nettverkets medlemmer
	Prosjekter og forsøk	Faglagene, NLR og andre relevante interessenter.

Internasjonalt samarbeid og kunnskapsutveksling	Nettverksbygging til internasjonale FoU og næringsaktører	Fylkeskommuner, Fjell-forsk-nett, EUROMONTANA, Fjellnettverket, Norsk Seterkultur (UNESCO)
	Initiere og delta i internasjonale samarbeidsprosjekter	NIBIO og andre relevante samarbeidspartnere

Organisering

Det skal etableres en virksomhet som skal ivareta organisering og drift i Ressursenter for fjellandbruket. Det er nødvendig med et bredt, forpliktende eierskap av ressursenteret blant interessentene i fjellandbruket. Driften foreslås organisert som et ideelt AS, alternativt et ideelt SA som begge er lovregulerte organisasjonsformer. I det videre arbeidet med å kontakte de aktuelle interessentene, som alle har vært involvert i møter i løpet av forprosjektet, vil endelig organisasjonsform besluttes på bakgrunn av interessentenes innspill og preferanser. Løken Gård med sitt eget eiendomsselskap inngår som et fysisk senter for nettverket.